

Continu en vijf gelijke dagen

ANDERE TIJDEN

Bijna elke basisschool biedt leerlingen de gelegenheid tussen de middag over te blijven, omdat steeds meer ouders buitenshuis werken. Het aantal basisscholen dat een continuooster invoert, neemt dan ook sterk toe. Een deel van de scholen gaat een stap verder en wil het vijf-gelijke-dagen rooster invoeren. Wat zijn de voor- en nadelen van deze roosters? **Frederik Smit**

De behoefte aan tussen- en naschoolse opvang is de afgelopen jaren toegenomen door de toenemende arbeidsparticipatie van vrouwen. De werktijden van ouders lopen echter meestal niet parallel met de schooltijden van hun kinderen. De afstand huis en werk is vaak zo groot, dat ze ook bij parttime werken behoefte hebben aan overblijffaciliteiten voor de kinderen en/of voor- en naschoolse opvang. Steeds meer scholen bieden dan ook (sluitende) dagarrangementen aan voor werkende ouders binnen netwerken van opvang- en welzijnsinstellingen. Zoals de brede school waar het terugdringen van onderwijsachterstanden, het stimuleren van sporten en bewegen en het kennismaken met kunst en cultuur centraal staan. Een specifieke verschijningsvorm van de brede school betreft de wijk- en dagarrangementen, waarmee bijvoorbeeld in Rotterdam op ruime schaal is geëxperimenteerd. Dergelijke arrangementen beogen een nieuwe structuur van brede scholen te realiseren met een doorlopend aanbod van onderwijs en opvang.

Flexibele tijden

Vanaf 1 augustus 2006 geldt de Wet flexibilisering schooltijden, waardoor scholen zelf kunnen bepalen welk les-

rooster zij invoeren, als ze zich maar houden aan het verplichte minimum van 7520 uur voor de leerlingen in acht jaar. Bij een continuooster is de middagpauze bekort tot maximaal drie kwartier. Om half drie of drie uur zit de schooldag er op. Ook bij het vijf-gelijke-dagen rooster blijven alle leerlingen tussen de middag op school. De middagpauze is onderdeel van de schooltijd, maar is geen onderwijstijd. Het verschil tussen school- en onderwijstijd is aangegeven door de landelijke geschillencommissie op 26 juni 2009 in een uitspraak over onderwijstijd in het voortgezet onderwijs. Activiteiten zijn volgens de commissie als onderwijstijd aan te merken als:

1. het gaat om begeleid onderwijs, dat wil zeggen dat de leerlingen afdwingbaar aanspraak kunnen maken op begeleiding;
2. het onderwijs deel uitmaakt van het door de school geplande en voor alle leerlingen van een bepaalde stroom verplichte onderwijsprogramma;
3. het onderwijs onder verantwoordelijkheid van een leraar wordt verzorgd, die op grond van de wet met die werkzaamheden mag worden belast.

Om de opvang voor de kinderen beter te kunnen regelen, is een toename te zien van scholen die overgaan op een continuooster of zelfs een rooster van vijf

gelijke dagen school, waarbij de begintijd is vervroegd en de traditionele woensdag- en/of vrijdagmiddag komen te vervallen.

Lunchen met leerkrachten

Hoe verloopt nu zo'n continuooster in de praktijk? De kinderen lunchen samen met de leraar in het eigen lokaal en gaan daarna zo'n half uur vrij spelen of ontspannen. De begeleiding tijdens de lunch is in handen van de eigen leerkrachten en tijdens het vrije half uur houden leden van het schoolteam bij toerbeurt toezicht. De geforceerde onderbreking tussen de middag verdwijnt en activiteiten vloeien natuurlijk in elkaar over waardoor de sfeer gelijkmatiger wordt. De teamleden hebben tussen de middag een half uur pauze om zelf te lunchen. Dit is doorgaans genoeg tijd om te gaan zitten en elkaar te ontmoeten en te spreken. In het vijf-gelijke-dagen rooster verloopt de lunch hetzelfde. Basisschool Dominicus in Rotterdam heeft een paar jaar ervaring met het vijf-gelijke-dagen model. De les-tijden zijn van 08.15 tot 14.00 uur, verdeeld over drie lesblokken van telkens 90 minuten. Directeur Rob Barendse is zeer tevreden: 'Het overblijven is veel strakker georganiseerd, een kwartier eten en twintig minuten naar buiten, en leraren hebben nu veel meer tijd om rustig na

Steeds meer scholen bieden dagarrangementen aan voor werkende ouders binnen netwerken van verenigingen en instellingen.

schooltijd activiteiten voor te bereiden. De ouders zijn, net als het team, ook positief, omdat ze zien dat hun kinderen profijt hebben van het rooster waarin regelmaat, rust en concentratie op de schoolvakken centraal staan. De mr heeft een belangrijke rol gespeeld bij de invoering van het nieuwe rooster.’

Voor- en nadelen afwegen

Aan een continurooster en vijf-gelijke-dagen rooster zitten plezierige en minder plezierige kanten. Het schoolbestuur moet samen met ouders en de (g)mr de voor- en nadelen afwegen en beslissen om de schooltijden te wijzigen en te gaan werken met een nieuw rooster. Een continurooster heeft als voordeel dat het doorlopende programma veiliger is voor de kinderen, omdat ze niet meer twee keer per dag door het verkeer van huis naar school moeten. Bovendien biedt het een structurele oplossing voor de knel-

punten in de personele bezetting van de tussenschoolse opvang. Het vinden van ouders als toezichthouders tijdens het overblijven wordt steeds moeilijker door het toenemend aantal werkende moeders. Sinds 1 augustus 2010 moeten toezichthouders een verklaring omtrent het gedrag (VOG) kunnen overleggen, waaruit blijkt dat hun gedrag geen belemmering vormt om als toezichthouder te functioneren. Voordeel is tevens dat door de professionele begeleiding van de lunch door de eigen leerkracht en de kortere onderbreking de middagpauze doorgaans ontspannen verloopt, waardoor de kinderen sneller het lesprogramma in de middag oppakken. Ook vervalt het onderscheid tussen kinderen die overblijven en kinderen die naar huis gaan en dat geeft meer rust in de groepen. Overigens kunnen scholen de ouders geen geldelijke bijdrage vragen voor het overblijven. De kosten voor eten en drinken zijn wel voor

rekening van de ouders.

Maar een continurooster heeft ook minder plezierige kanten. Zo worden de kinderen verplicht tot overblijven, wat niet alle ouders wenselijk vinden en voor sommige (jonge) kinderen kan het vermoeiend zijn. Bovendien betekent het een behoorlijke taakverzwaring van de leerkrachten als de organisatie alleen op hen neerkomt. Een probleem kan ook zijn dat niet alle scholen beschikken over geschikte opvangruimtes.

Duidelijkheid en regelmaat

Het vijf-gelijke-dagen rooster heeft als voordeel dat er meer rust, duidelijkheid en regelmaat is voor de kinderen. Gelijke tijden voor onderbouw en bovenbouw maken schooltijden duidelijker en zijn plezieriger voor ouders, omdat ze de kinderen niet op verschillende tijden hoeven ophalen. De leerkrachten hebben na schooltijd meer ruimte voor voorberei- ➤

COVERVERHAAL

ding, overleg en oudercontacten en dat komt de onderwijskwaliteit ten goede. Bovendien kunnen kinderopvangorganisaties de inzet van personeel voor de naschoolse opvang beter organiseren, omdat ze een langere tijd naschoolse opvang kunnen bieden. Sport-, muziek- en cultuurverenigingen kunnen alle dagen van de week al vanaf 14.30 uur met een aanbod komen, waardoor er een intensievere samenwerking ontstaat tussen school, kinderopvang en verenigingen. Gebouwen en accommodaties zijn effectiever te benutten en efficiënter in te richten bij een bundeling van krachten. Nadelen zijn er natuurlijk ook. Zo vraagt de invoering van een en vijf-gelijke-dagen rooster zowel van personeel als ouders aanpassingen aan de nieuwe tijden. Zo kunnen de leerkrachten niet zo makkelijk meer 'tussen de middag' lessen voorbereiden. De mogelijkheid bestaat ook dat de kosten van naschoolse opvang omhoog gaan. Onduidelijk is op dit moment wat de beoogde bezuinigingen van het kabinet betekenen voor de hoogte van de kinderopvangtoeslag.

Betrokkenheid (g)mr

Voordat de (g)mr een advies geeft met betrekking tot een wijziging van de schooltijden moeten alle ouders over de wijziging geraadpleegd worden. De WMS meldt niet dat de uitslag van de raadpleging bindend is, maar het ligt voor de hand de uitslag van de raadpleging te volgen. Wanneer een voorgenomen besluit over wijziging van de schooltijden van gemeenschappelijk belang is voor alle scholen of voor de meerderheid van scholen van het bevoegd gezag dan wordt het voorstel van het bevoegd gezag geagendeerd voor de gmr of een geleding. Een voorgenomen besluit over de schooltijden hoeft dus altijd alleen maar aan de gmr of de mr te worden voorgelegd. De (g)mr, de personeelsgeleding en de oudergeleding hebben op grond van het reglement de volgende rechten:

- De vaststelling van de onderwijstijd. De oudergeleding heeft instemmingsbe-

Een continuooster heeft als voordeel dat kinderen nog maar twee keer per dag aan het verkeer hoeven deel te nemen.

voegdheid bij de keuze van het schoolbestuur hoe voor de school/scholen 940 uur per jaar lessen te verzorgen. Het veranderen van schooltijden valt ook onder 'vaststelling van de onderwijstijd'. Als de oudergeleding het niet eens is met de aanpassing kan het bestuur niet doorgaan met de invoering en moet het zijn voorstel aanpassen of met betere argumenten komen. Het bestuur moet zijn voorgenomen besluit met de bevoegden aan de personeelsgeleding ter kennisneming aanbieden. Volgens de CAO PO artikel 2.2 kan het bestuur de keuze voor een rooster van 940 uren per leerjaar alleen met instemming van de personeelsgeleding nemen.

- De vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot de organisatie van de school/scholen. De (g)mr heeft adviesrecht.
- Regeling tussenschoolse opvang. De oudergeleding van de (g)mr heeft instemmingsrecht.
- De consequenties voor de wijze waarop de voor- en naschoolse opvang wordt georganiseerd. De (g)mr heeft adviesbevoegdheid.
- De vaststelling van de arbeids- en rusttijden en de verlofregeling. De personeelsgeleding heeft instemmingsbevoegdheid.

- Voorstellen rond de naschoolse opvang. De (g)mr heeft adviesbevoegdheid wat betreft het samenwerken met andere organisaties, het aangaan, verbreken of belangrijk wijzigen van een duurzame samenwerking met een andere instelling, dan wel vaststelling of wijziging van het beleid ter zake. <

INFO

MEER INFORMATIE

Literatuur

- Frederik Smit, Geert Driessen, Roderick Sluiter en Ria Meijvogel (2007). *Brood en spelen. Condities voor optimale tussenschoolse opvang*. Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit.
- Ouders & COO. *Continuosters op de Basisschool. Raad Daad - Brochure*.

OVER DE AUTEUR

Dr. Frederik Smit is coördinator van het Expertisecentrum Ouder, school en buurt verbonden aan het ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.